

Controleprotocol gemeente Waalre 2015

Inleiding

Op grond van artikel 213 van de Gemeentewet moet accountantscontrole plaatsvinden van de jaarrekening. Bij besluit van 15 mei 2012 heeft de gemeenteraad aan Ernst & Young accountants opdracht verstrekt. In de controleverordening van Waalre zijn de uitgangspunten voor de accountantscontrole vastgelegd.

Object van controle is de jaarrekening 2015 van de gemeente Waalre en daarmee tevens het financieel beheer over het jaar 2015, zoals uitgeoefend door of namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Waalre.

1.1 Doelstelling

Dit controleprotocol heeft als doel nadere aanwijzingen te geven aan de accountant over de reikwijdte van de accountantscontrole, de daarvoor geldende normstellingen en de daarbij verder te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties voor de controle van de jaarrekening 2015 van de gemeente Waalre.

1.2 Wettelijk kader

De Gemeentewet, artikel 213, lid 2 schrijft voor dat de gemeenteraad de accountants aanwijst, voor de controle van de jaarrekening en het daarbij verstrekken van een accountantsverklaring en het uitbrengen van een verslag van bevindingen. Uw raad heeft de controleopdracht aan Ernst & Young gegeven voor de boekjaren 2012 t/m 2014 (met een optie tot verlenging voor één of twee jaren). Van deze optie is voor het boekjaar 2015 gebruikgemaakt.

1.3 Procedure

Ter bevordering van een efficiënte en doeltreffende accountantscontrole vindt periodiek afstemmingsoverleg plaats tussen de accountant en vertegenwoordiging uit de raad, een vertegenwoordiger van de rekenkamerfunctie, de portefeuillehouder Financiën, de gemeentesecretaris, de manager Bedrijfsvoering (ambtelijk bijgestaan).

2. Algemene uitgangspunten voor de controle (getrouwheid en rechtmatigheid)

De controle geeft een oordeel over:

- de getrouwe weergave van de in de jaarrekening gepresenteerde baten en lasten en de activa en passiva;
- het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten en balansmutaties in overeenstemming met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder gemeentelijke verordeningen;
- de inrichting van het financieel beheer en de financiële organisatie gericht op de vraag of deze een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken;
- het in overeenstemming zijn van de door het college opgestelde jaarrekening met de bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen regels bedoeld in artikel 186 Gemeentewet (Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten);
- de verenigbaarheid van het jaarverslag met de jaarrekening.

Bij de controle zullen de nadere regels die bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden gesteld op grond van artikel 213, lid 6 Gemeentewet (Besluit Accountantscontrole Provincies en Gemeenten), alsmede de Richtlijnen voor de

Accountantscontrole van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) bepalend zijn voor de uit te voeren werkzaamheden.

De definitie rechtmatigheid in de controleverordening artikel 1c luidt 'het overeenstemmen van het tot stand komen van de financiële beheersbehandelingen en de vastlegging daarvan met de relevante wet- en regelgeving waaronder gemeentelijke verordeningen', zoals bedoeld in het Besluit Accountantscontrole Provincies en Gemeenten.

3. Te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties

De accountant richt de controle in op het ontdekken van belangrijke fouten en baseert zich daarbij op risicoanalyse, vastgestelde toleranties en deelwaarnemingen en extrapolaties. De accountant accepteert in de controle bepaalde toleranties en richt de controle daarop in. De accountant controleert niet ieder document of iedere financiële handeling, maar richt de controle zodanig in dat voldoende zekerheid wordt verkregen over het getrouwe beeld van de jaarrekening en de rechtmatigheid van de verantwoorde baten en lasten en balansmutaties en financiële beheershandelingen (transacties, overdrachten, financiering en vermogensmutaties) met een belang groter dan de vastgestelde goedkeuringstolerantie.

Hierna staan vermeld de standaard bij gemeenten gebruikelijke goedkeuringstolerantie en de rapporteringstolerantie. De gemeenteraad van Waalre stelt deze vast voor het controlejaar 2015.

<i>Goedkeuringstolerantie</i>	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	$\leq 1\%$	$>1\% < 3\%$	-	$\geq 3\%$
Onzekerheden in de controle (% lasten)	$\leq 3\%$	$>3\% < 10\%$	$\geq 10\%$	-

Goedkeuringstolerantie

De definitie van de goedkeuringstolerantie is: het bedrag dat de som van fouten in de jaarrekening of onzekerheden in de controle aangeeft, die in een jaarrekening maximaal mogen voorkomen, zonder dat de bruikbaarheid van de jaarrekening voor de oordeelsvorming door de gebruikers kan worden beïnvloed. De goedkeuringstolerantie is bepalend voor de oordeelsvorming en de strekking van de af te geven accountantsverklaring.

Rapporteringstolerantie

Naast de goedkeuringstolerantie wordt de rapporteringstolerantie onderkend. Deze kan als volgt worden gedefinieerd: een bedrag dat gelijk is aan of lager is dan de bedragen voortvloeiend uit de goedkeuringstolerantie. Bij overschrijding van dit bedrag vindt rapportering plaats in het verslag van bevindingen. Een lagere rapporteringstolerantie leidt in beginsel niet tot aanvullende controlewerkzaamheden, maar wel tot een uitgebreidere rapportage van bevindingen.

De rapporteringstolerantie kan worden vastgesteld op een percentage van de goedkeuringstolerantie of op een maatschappelijk relevant geacht absoluut bedrag. De rapporteringstoleranties kunnen zich verder toespitsen op die elementen die de raad specifiek nader terug wil zien, zonder dat dit de controletoleranties zelf beïnvloedt. De rapporteringstolerantie wordt door de raad vastgesteld, met inachtneming van de minimumeisen. De accountant richt de controle in rekening houdend met de rapporteringstolerantie om te kunnen waarborgen dat alle gesignaleerde

onrechtmatigheden die dit bedrag overschrijden ook daadwerkelijk in het verslag van bevindingen worden opgenomen.

Op basis van de begroting 2015 van Waalre betekenen bovengenoemde percentages dat een totaalbedrag aan fouten in de jaarrekening van circa € 350.000 en een totaal van onzekerheden van circa € 1.050.000 de goedkeurende strekking van de accountantsverklaring niet zullen aantasten.

Totaal bruto lasten actuele begroting 2015 (circa € 35 miljoen). Voor de rapporteringtolerantie stelt de raad als maatstaf dat de accountant elke fout of onzekerheid $\geq$ € 25.000 rapporteert.

Nota bene

De accountant hanteert bij de jaarrekeningcontrole de daadwerkelijke totale lasten na mutaties in de reserves; dit is de wettelijk voorgeschreven grondslag voor gemeenten. De hiervoor genoemde grensbedragen kunnen dus nog veranderen. Dit is standaard.

4. Begrip rechtmatigheid en de aanvullend te controleren rechtmatigheidscriteria

In het kader van het getrouwheidsonderzoek wordt al aandacht besteed aan de meeste van deze criteria. Voor de oordeelsvorming over de rechtmatigheid van het financieel beheer wordt aandacht besteedt aan de volgende rechtmatigheidscriteria:

1. Het voorwaardencriterium

Besteding en inning van gelden door een gemeente is aan bepaalde voorwaarden verbonden waarop door de accountant kan worden getoetst. Deze voorwaarden liggen vast in wetten en regels van hogere overheden en de eigen gemeentelijke regelgeving. De gestelde voorwaarden hebben in het algemeen betrekking op:

- de omschrijving van de doelgroep respectievelijk het project (recht);
- de heffings- en/of declaratiegrondslag;
- normbedragen (denk aan hoogte en duur);
- de bevoegdheden;
- het voeren van een administratie;
- het verkrijgen en bewaren van bewijsstukken;
- aan te houden termijnen besluitvorming, betaling, declaratie e.d.

Het criterium is nader uitgewerkt in:

Door de raad zijn in verschillende verordeningen en besluiten voorwaarden opgenomen. Met het vaststellen van de reikwijdte van de rechtmatigheidstoets door de accountant in dit controleprotocol wordt het voorwaardencriterium nader uitgewerkt (zie bijlage 2).

De precieze invulling verschilt per wet, respectievelijk regeling, respectievelijk verordening. Voor alle geldstromen dient ondubbelzinnig vast te staan welke voorwaarden er op van toepassing zijn. De door hogere overheden gestelde voorwaarden liggen volledig vast. Dit geldt echter niet voor de voorwaarden in de gemeentelijke regelgeving.

Een gemeenteraad dient dan ook op grond van een overzicht van alle voor de betreffende gemeente geldende wet- en regelgeving het voorwaardencriterium te operationaliseren. Concreet betekent dit dat door de raad limitatief moet zijn bepaald aan welke in wet- en regelgeving vastgelegde, voor de gemeente relevante, voorwaarden de accountant moet toetsen. De uitwerking van het voorwaardencriterium is vastgelegd in het normenkader (zie eveneens bijlage 2).

2. Het begrotingscriterium

Het begrotingscriterium wordt als volgt omschreven:

Financiële beheershandelingen die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, evenals de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma's. In de begroting zijn

de maxima voor de lasten vermeld die door de raad zijn vastgesteld (budgetrecht). Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting, waarbij het juiste programma, de toereikendheid van het begrotingsbedrag, alsmede het begrotingsjaar van belang zijn.

In de financiële verordening is nader uitgewerkt hoe moet worden bepaald of de lasten binnen de omschrijving van de activiteiten en het bijbehorende bedrag van het programma passen. Hier is beleid vastgelegd ten aanzien van het tijdig melden van verwachte budgetoverschrijdingen.

Uitgangspunt is dat de afwijkingen in de jaarrekening ten opzichte van de begroting (na wijziging) goed herkenbaar dienen te worden opgenomen en toegelicht. Niet alle afwijkingen zijn echter fouten in de zin van de rechtmatigheidscontrole. Uitgaven waarbij het college heeft gehandeld binnen het door de raad gestelde beleid, zijn in principe niet strijdig met het budgetrecht. Wel dient het college tijdig overschrijdingen toe te lichten, begrotingswijzigingen voor te stellen of aanvullende verklaringen te geven. De accountant zal vervolgens vaststellen of de afwijkingen al of niet rechtmatig zijn. Voor het toetsen van de begrotingsrechtmatigheid gelden nog enkele aanvullende bepalingen (zie bijlage 3).

3. Het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium

Misbruik: is het opzettelijk niet, niet tijdig, onjuist of onvolledig verstrekken van gegevens met als doel ten onrechte overheids subsidies of -uitkeringen te verkrijgen of niet dan wel een te laag bedrag aan heffingen aan de overheid te betalen.

Oneigenlijk gebruik: is het door het aangaan van rechtshandelingen, al dan niet gecombineerd met feitelijke handelingen, verkrijgen van overheidsbijdragen of het niet dan wel tot een te laag bedrag betalen van heffingen aan de overheid, in overeenstemming met de bewoordingen van de regelgeving maar in strijd met het doel en de strekking daarvan.

Dit criterium spitst zich toe op de toetsing van de juistheid en volledigheid van de gegevens die door belanghebbenden, waaronder de gemeente zelf, verstrekt moeten worden om het voldoen aan voorwaarden aan te tonen ter voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik.

Misbruik kan gelijkgesteld worden met fraude, omdat er bewust onrechtmatig of onwettig gehandeld wordt om daar voordeel uit te behalen. Oneigenlijk gebruik is echter niet onrechtmatig. In feite wordt hier gehandeld in overeenstemming met de wet- en regelgeving, echter met een ander doel dan met de wet- regelgeving wordt beoogd. Bij een getrouwe vastlegging van oneigenlijk gebruikte middelen is dus geen sprake van onrechtmatigheid.

In veel processen (zoals bijstandverlening en subsidieverstrekking) zijn maatregelen genomen die misbruik en oneigenlijk gebruik moeten tegengaan. Voorbeelden van deze beheersmaatregelen zijn fraudepreventie, handhaving, voorlichting en de actualisering van wet- en regelgeving. De gemeente heeft haar beleid op het gebied van misbruik en oneigenlijk gebruik niet samengevat in een overkoepelende nota. Als er naar aanleiding van de interne controle bevindingen zijn die duiden op misbruik of oneigenlijk gebruik, zal dit in de jaarrekening nader worden toegelicht.

5. Reikwijdte accountantscontrole rechtmatigheidtoetsing

De gemeente dient tenminste het minimum wettelijk normenkader op te nemen: eigen verordeningen, kaderstellende raads- en collegebesluiten en specifieke uitkeringen. Bij de raads- en collegebesluiten gaat het tenminste om alle besluiten die een uitwerking zijn van hogere regelgeving (extern en verordeningen).

Beperking van het rechtmatigheidsbegrip

Alle wet- en regelgeving welke van toepassing is bij de gemeente Waalre is gescreend op relevantie voor de rechtmatigheid. Relevant is een wet of regeling, indien aan drie voorwaarden is voldaan:

1. Het moet gaan om **financiële** beheershandelingen

Het rechtmatigheidsbegrip waar het in deze controle om gaat, is beperkt. Het beperkt zich namelijk tot beheershandelingen die leiden tot financiële transacties die in de jaarrekening worden verantwoord.

2. Het moet gaan om materiële financiële beheershandelingen

In het controleprotocol worden controletoleranties opgenomen; dit betekent dat voor de oordeelsvorming de echt belangrijke zaken op orde moeten zijn.

3. Het moet gaan om voorwaarden van recht, hoogte en duur om de financiële beheershandelingen op rechtmatigheid te kunnen controleren. De voorwaarden van recht, hoogte en duur zijn van belang voor het geven van een oordeel omtrent de financiële rechtmatigheid.

Hierop volgend zijn de hierbij horende gemeenteverordeningen en artikelen recht, hoogte en duur bepaald, uitsluitend voor zover de verordeningen directe financiële beheershandelingen (te weten transacties, overdrachten, financiering en vermogensmutaties) betreffen of kunnen betreffen.

Mocht een verordening bijvoorbeeld halverwege 2015 door de raad zijn vastgesteld en geen werking van terugwerkende kracht 1 januari 2015 hebben dan is tevens het normenkader 2014 van toepassing.

De kaders op rechtmatigheid bij de accountantscontrole

De accountantscontrole op rechtmatigheid voor het jaar 2015 is gericht de naleving van de volgende kaders:

- Programmabegroting 2015;
- controleverordening ex artikel 213 Gemeentewet;
- financiële verordening ex artikel 212 Gemeentewet;
- verordening onderzoek doelmatigheid en doeltreffendheid ex artikel 213a Gemeentewet.

De overige kaders zijn opgenomen in bijlage 1 en 2 betreffende externe en interne regelgeving.

6. Rapportering accountant

Tijdens en na afronding van de controlewerkzaamheden rapporteert de accountant hierna in het kort weergegeven als volgt:

Interimcontroles

De accountant voert in het najaar een zogenaamde interim controle uit. De uitkomsten van die tussentijdse controle worden in de Managementletter vastgelegd. Deze Managementletter is primair voor het college bedoeld (ter kennisname aan raad).

Rapport van bevindingen

Volgens de Gemeentewet wordt een rapport van bevindingen betreffende de jaarrekening uitgebracht aan de raad en in afschrift aan het college.

In het rapport c.q. verslag van bevindingen wordt gerapporteerd over de opzet en uitvoering van het financiële beheer en of de beheersorganisatie een getrouw en rechtmatig financieel beheer en een rechtmatige verantwoording waarborgen.

Uitgangspunten voor de rapportagevorm

Gesignaleerde onrechtmatigheden worden toegelicht gespecificeerd naar de aard van het criterium (begrotingscriterium, voorwaardencriterium, etc.).

Fouten of onzekerheden die de rapporteringtolerantie zoals opgenomen in dit controleprotocol overschrijden, worden weergegeven in een apart overzicht bij het verslag van bevindingen. De accountant rapporteert ook over mogelijke bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en de continuïteit van de door de gemeente gehanteerde geautomatiseerde informatieverzorging.

Accountantsverklaring

In de accountantsverklaring wordt op een gestandaardiseerde wijze, zoals wettelijk voorgeschreven, de uitkomst van de accountantscontrole weergegeven, zowel ten aanzien van de getrouwheid als van de financiële rechtmatigheid. Deze accountantsverklaring is bestemd voor de raad, zodat deze de door het college opgestelde jaarrekening kan vaststellen.

Bijlagen:

1. Normenkader rechtmatigheidscontrole externe wetgeving;
2. Normenkader rechtmatigheidscontrole interne regelgeving;
3. Enkele aanvullende bepalingen voor het toetsen van de begrotingsrechtmatigheid.

Normenkaders gemeente Waalre 2015

Bijlage 1 Normenkader rechtmatigheidscontrole externe wetgeving

In het navolgende overzicht is een inventarisatie gegeven van de in het kader van de rechtmatigheidscontrole bij de gemeente Waalre relevante wetgeving. Het betreft wetgeving die direct een relatie heeft met het financieel beheer en de inrichting van de financiële organisatie van de gemeente.

Wijzigingen t.o.v. vorig jaar zijn in **GEEL** aangegeven!

<p>Aanbestedingswet Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers Algemene wet bestuursrecht Ambtenarenwet Besluit administratieve bepalingen inzake het w Besluit Begroting en Verantwoording provincies gemeenten Besluit bevordering eigen woningbezit(vervalt p 2015) Besluit ruimtelijke ordening Besluit verplichte afkoop woninggebonden subsi Boswet Burgerlijk Wetboek (incl. huurwet, huurprijzenw woonruimte) CAR / UWO Crisis- en herstelwet Drank- en Horecawet Drinkwaterwet Gemeentewet Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijk onderwijsachterstandsbeleid 2011-2015 (verval 2016) Grondwet Huisvestingswet 2014 IOAW (Wet inkomensvoorziening oudere en ged arbeidsongeschikte werkloze werknemers) en IC inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen) Jeugdwet Leegstandwet Mediawet 2008 Participatiewet Rechtspositie besluit raads- en commissieleden, wethouders, burgermeesters Regeling Opvang Asielzoekers (ROA / VVTV)</p>	<p>Telecommunicatiewet Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 Waterwet Wegenverkeerswet 1994 Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wa Wet basisregistratie personen Wet belastingen op milieugrondslag Wet dualisering gemeentelijke medebewindsbevoegdheden Wet dwangsom en beroep Wet financiering decentrale overheden Wet gemeenschappelijke regelingen Wet inburgering Wet ISV Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspe Wet langdurige zorg (ipv Algemene Wet Bijzond Ziektekosten) Wet maatschappelijke ondersteuning 2015(WM Wet Markt en Overheid Wet op de expertisecentra Wet op de lijkbezorging Wet op het specifiek cultuurbeleid Wet personenvervoer 2000 Wet op het primair onderwijs Wet rechten burgerlijke stand Wet revitalisering generiek toezicht Wet Veiligheidsregio's Wet waardering Onroerende Zaken Wet sociale werkvoorziening Winkeltijdenwet Woningwet</p>
--	--

Bijlage 2 Normenkader rechtmatigheidscontrole interne regelgeving

Naam interne regelgeving	Datum vaststelling	Ingangsdatum ingeschat (na publiceren)	Verordening of beleidsregels of regeling	Afdeling	Opnemen in normen kader en gecheckt normen kader	Artikelen inzake recht	Artikelen inzake hoogte	Artikelen inzake duur	Hardheids - clausule opgenomen
Verordening leerlingenvervoer gemeente Waalre	27-5-2014	1-8-2014	Verordening	Sociale Ontwikkeling	Ja	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8,9, 10,14,15, 16,17, 18,19	1,4,5, 6, 8, 11,15,16, 17,18	4, 5, 6,18,19	Ja, art. 21
Verordening voorzieningen huisvesting Onderwijs Waalre 2015	07-04-2015	1-01-2015	Verordening	Sociale Ontwikkeling	Ja	4, 5, 9, 11, 13	3, 8, 10, 13, 14, 15		Ja
Algemene subsidieverordening gemeente Waalre 2014-2017	17-12-2013	1-01-2014	Verordening	Sociale Ontwikkeling	Ja	2, 5,6,8,9,10, 13, 15,16,17, 18, 19	3,4,11,12, 15,16,17, 18,19	12,15,16, 17	Ja, 20
Marktverordening	7-04-2009	30-04-2009	Verordening	GCC	Ja	6		7	Nee

Marktgeldenverordening Waalre	25-05-2010	1-01-2010	Verordening	GCC	Ja	2, 7	4, 7	5, 7	Nee
Verordening op de heffing en de invordering van lijkbezorgingsrechten 2011 (inclusief tarieventabel)	14-12-2010	1-01-2011	Verordening	Dienstverlening	Ja	2, 3, 7	4, 6	6	Ja, art 9
Telecommunicatie verordening gemeente Waalre	22-06-2010	8-07-2010	Verordening	Openbare Ruimte	Ja				Nee
Verordening aanleg rioolaansluitingen en inritten	25-01-1994	15-11-1994	Verordening	Openbare Ruimte	Ja	4, 11, 13	7, 11, 13, 14		Nee
Verordening regelende de voorwaarden voor de verpachting van kermisstandplaatsen	25-01-1994	15-02-1994	Verordening	Openbare Ruimte	Ja	2, 5, 12	13, 22	3	Nee
Exploatieverordening gemeente Waalre	27-06-2006	15-07-2006	Verordening	Ruimtelijke Ontwikkeling	Ja		8		Nee
Legesverordening 2015 (incl. tarieventabel)	2-12-2014	1-01-2015	Verordening	Bedrijfsvoering	Ja	2, 3, 4	5, 8, 9		Nee
Verordening Onroerendezaak belastingen Waalre 2015	2-12-2014	1-01-2015	Verordening	Bedrijfsvoering	Ja	1, 2	3, 4, 5	3	Ja, art 8
Verordening rioolheffing 2015	2-12-2014	1-01-2015	Verordening	Bedrijfsvoering	Ja	1, 2, 5, 8	4,6	7	Nee

Verordening afvalstoffenheffing 2015	2-12-2014	1-01-2015	Verordening	Bedrijfsvoering	Ja	2, 6	3	4	Ja, art 8
Retributie en precariobelasting 2002	11-12-2001	1-01-2002	Verordening	Bedrijfsvoering	Ja	2, 3, 7, 8, 10	6	5	Ja
Algemene plaatselijke verordening	16-12-2014	1-01-2015	Verordening	Bedrijfsvoering	Ja		6.1., 6.1a		Nee
Verordening rechtspositie raadsleden en fractievertegenwoordigers	7-08-2014	8-10-2014	Verordening	Bedrijfsvoering	Ja	2 t/m 19	2 t/m 19	1	Nee
Uitkerings- en pensioenverordening wethouders van de gemeente Waalre	18-09-2001	1-10-2001	Verordening	Bedrijfsvoering	Ja	1 t/m 15	4, 5, 6, 8, 9, 10, 12	2,4	Nee
Verordening op de ambtelijke bijstand en fractieondersteuning 2010	14-12-2010	15-12-2010	Verordening	Bedrijfsvoering	Ja	6, 10, 12	7, 8, 10, 11	8,9, 11	Nee
Verordening kwijtschelding gemeente belastingen 1995	13-12-1994	1-01-1995	Verordening	Werk & Inkomen	Ja	1, 2, 3			nvt
Verordening persoonsgebondenbudget et begeleid werken wet sociale werkvoorzieningen	24-06-2008	1-01-2008	Verordening	Werk & Inkomen	Ja		2, 6, 7	12	ja

Verordening cliëntenparticipatie sociale werkvoorziening	24-06-2008	1-07-2008	Verordening	Werk & Inkomen	ja	11	11	11	ja, art 13
Nadere regels Subsidie Maatschappelijke participatie	1-05-2012	1-06-2012	Nadere regels	Werk & Inkomen	ja	2,3,4,5	6	8,9	nee
Verordening Participatiewet Waalre	16-12-2014	1-01-2015	Verordening	Sociale Ontwikkeling	Ja	3.1, 3.2, 3.15, 3.27, 3.28, 3.29, 3.30, 3.31, 3.32	3.3, 3.8, 3.12, 3.14, 3.34	3.34	Ja 7.2
Subsidieverordening gemeentelijke monumenten	24-06-2008	17-07-2008	Verordening	Publiekszaken	Ja	2, 3, 18, 19, 20, 21, 23	2, 4, 5, 6, 22, 27, 28	17	ja, art 29
Verordening Maatschappelijke Ondersteuning Waalre	02-12-2014	01-01-2015	verordening	Sociale ontwikkeling	Ja, met uitzondering van de artikelen: 11, 13 en 18	2 t/m 8, 10 en 17	8, 10, 12 en 17	4,5,8, 10	Ja, art 17
Verordening jeugdhulp	07-10-2014	01-01-2015	Verordening	Sociale ontwikkeling	Ja, met uitzondering van de artikelen: 7,8,9 en	3,6,7,9 16	5,8,9,10	7	Ja, artikel 16

					10					
--	--	--	--	--	----	--	--	--	--	--

Bijlage 3

Aanvullende bepalingen voor het toetsen van de begrotingsrechtmatigheid

- a. Extra kosten gedekt door baten en rechtmatig: Als de kostenoverschrijding wordt gedekt door direct gerelateerde inkomsten, zoals kostendekkende omzet of subsidies, wordt de overschrijding als rechtmatig beschouwd.
- b. Extra kosten, niet tijdig gesignaleerd en rechtmatig: In het geval dat extra kosten niet tijdig zijn gesignaleerd maar passen binnen het bestaande beleid, beschouwt de raad deze kosten als rechtmatig. Hierbij moet gedacht worden aan: open eind regelingen (zoals uitgaven als gevolg van de Wet werk en bijstand (Wwb) en de Wet Maatschappelijke Ontwikkeling (WMO), noodzakelijke afwaarderingen als gevolg van marktomstandigheden, gemeenschappelijke regelingen. Vaak blijken dergelijke zaken pas in het kader van het opmaken van de jaarrekening.
- c. Extra kosten niet tijdig gesignaleerd en onrechtmatig: Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar waarbij de accountant ondubbelzinnig vaststelt dat die ten onrechte niet tijdig zijn gesignaleerd. Bijvoorbeeld: de verwachte kostenoverschrijding op jaarbasis was via tussentijdse informatie al wel bekend, maar men heeft geen voorstel tot begrotingsaanpassing ingediend en dit is in strijd met de budgetregels zoals afgesproken met de raad.
- d. Extra kosten niet tijdig gesignaleerd en onrechtmatig: Doordat de activiteiten niet passen binnen het bestaande beleid worden deze beschouwd als een onrechtmatige overschrijding. Dit geldt ook als de kosten conform de begroting zijn, maar er sprake is van te lage passende activiteiten. In situaties waar normen nog grotendeels ontbreken, zal in de meeste gevallen de passendheid van de activiteiten niet zijn vast te stellen. In die gevallen is geen sprake van een onrechtmatige overschrijding.
- e. Extra kosten niet tijdig gesignaleerd en rechtmatig als geconstateerd na 2015 of onrechtmatig als geconstateerd in 2015: Wanneer achteraf uit onderzoek (bijvoorbeeld naheffing van de belastingdienst) blijkt dat uitgaven niet betrokken hadden mogen worden in de verantwoording, worden deze in beginsel beschouwd als een rechtmatige overschrijding. Het gaat hier bijvoorbeeld om interpretatieverschillen van wet- en regelgeving. Uitsluitend in het geval dat er sprake is van bewust foutief handelen, wordt de overschrijding als onrechtmatig beschouwd. Deze onrechtmatigheden zullen echter niet vaak aan het licht komen tijdens het verantwoordingsjaar en dan dus ook niet in het accountantsoordeel kunnen worden betrokken. Gemeente dienen er voor te zorgen dat deze overschrijdingen in de jaarrekening worden toegelicht.
- f. Kostenoverschrijdingen op activeerbare activiteiten en rechtmatig als afschrijvings- en financierings- lasten in latere jaren) of onrechtmatig als jaar van investeren: Kostenoverschrijdingen op activeerbare activiteiten (investeringen) waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijvings- en financieringslasten in het jaar zelf of pas in de latere jaren. Het doorschuiven van investeringen (kapitaalskredieten en baten/lasten t.l.v. reserves) naar een volgend boekjaar wordt niet als onrechtmatig beschouwd. Alleen in het jaar van investering wordt de overschrijding op het investeringsbudget als onrechtmatig beschouwd.

- g. Budgetafwijkingen die binnen begroting blijven, geen onderdeel van oordeel rechtmatigheid: Budgetafwijkingen welke binnen de begroting blijven, maar waarbij zeer duidelijk is dat aanzienlijk minder prestaties zijn geleverd c.q. activiteiten zijn ontplooid dan in de financiële begroting specifiek als doelstelling was aangegeven. Dit heeft geen gevolgen voor de accountantsverklaring, maar wordt opgenomen in het verslag van bevindingen.
- h. Overige bepalingen:
- Wanneer de kosten tijdig aan de raad zijn gemeld en deze heeft hiermee aantoonbaar en expliciet ingestemd, worden de kosten – zelfs in het geval dat deze niet tot een begrotingswijziging hebben geleid – niet als onrechtmatig beschouwd.
  - Wanneer achteraf uit onderzoek (van bijvoorbeeld de belastingdienst of een subsidieverstrekker) blijkt dat uitgaven niet betrokken hadden mogen worden in de verantwoording, worden deze in beginsel beschouwd als een rechtmatige overschrijding. Het gaat hier bijvoorbeeld om interpretatieverschillen van wet- en regelgeving. Uitsluitend in het geval dat er sprake is van bewust foutief handelen, wordt de overschrijding als onrechtmatig beschouwd. Deze onrechtmatigheden zullen echter niet vaak aan het licht komen tijdens het verantwoordingsjaar en dan dus ook niet in het accountantsoordeel kunnen worden betrokken.
  - Afwijkingen in de urenrekening (medewerkers afdeling, vrachtwagen, overige tractie) aan producten worden niet als onrechtmatig beschouwd, mits het totaal aan toegerekende uren past binnen het totaal in de begroting opgenomen of na wijziging beschikbaar gestelde uren.
  - Een overschrijding van de toerekening van de kosten van de kostenplaatsen naar de producten wordt niet als onrechtmatig beschouwd.

xxxx